

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Әлеуметтік желі және жастар

ЖАРИЯЛАНДЫ
16.10.2023СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/144799/>

Әлеуметтік желі — бүгінде қоғам үшін маңызды функциялардың бірі. Ол өмірдің барлық салаларын жаулап алды. Қазіргі уақытта кез келген мобильді құрылғыны немесе компьютерді — Интернетсіз елестету мүмкін емес. Әлеуметтік желілер жас аудитория үшін ең танымал және тартымды интернет қызметтері ретінде өз идеяларын таратудың ыңғайлы және жеткілікті тиімді арнасы болып табылады. Дәл әлеуметтік желілерде жастар алдағы оқиғалар, қызықты кездесулер туралы біледі, қызығушылық топтарына қосылады, тұтас қозғалыстар ұйымдастырады, музыкалық және бейне файлдармен алмасады.

Қазіргі таңдағы ең танымал әлеуметтік желілер – WhatsApp, TikTok, Instagram, Telegram, YouTube, Facebook, VKontakte. Күн сайын миллиондаған адамдар осындай әлеуметтік желілермен бос уақытын өткізеді: жұмыс іздеу, жаңа адамдармен танысу, достармен, әріптестермен сөйлесу, дұрыс ақпарат іздеу, өз білімдерін басқалармен бөлісу және жаңа ақпарат алу. Қазір газет оқитын, жаңалықтар көретін жастарды сирек көреміз. Көптеген адамдар кез келген қажетті ақпаратты Интернеттен табуға болатынына үйренген және бұл үшін көп күш салудың қажеті жоқ. Мысалы, кітапханаға барып, әдебиеттерді сұрыптап отырудың қажеті жоқ. Үйде компьютерде отырып, бір шыны шай ішіп, іздеу жолағына қажет

нәрсені жазу арқылы интернеттен мың нәтиже таба аламыз. Жастар үшін интернеттің негізгі қызметі – қарым-қатынас, қызықты видео, суреттер, тіпті ойындар болып табылады. Әлеуметтік желілердің ең жиі пайдаланушылары – қазіргі жастар. Виртуалды әлем өскелең ұрпақты көбірек қызықтыруда. Бұл бізге өз тәжірибемізбен бөлісуге, сезімдеріміз туралы айтуға, жүрегімізде не бар екенін жеткізуге мүмкіндік береді. Кейбір адамдарға бұл туралы шынайы өмірде бетпестік, басқалармен жалғыз немесе компанияда сөйлесу қиынға соғады, сондықтан әлеуметтік желілер көбірек адамдарды тартады. Ерік-жігері әлсіз, өз-өзіне сенімсіздігі бар, шынайы қарым-қатынаста қиындықтарға тап болған жасөспірімдер тұлғааралық қарым-қатынастың жетіспеушілігін әлеуметтік желілердегі қарым-қатынас арқылы толтырады. Дәл осы жерде олар өзін-өзі растау үлесін алады және басқалардың қарым-қатынасы мен назарының болмауының орнын толтырады. Көптеген зерттеулердің нәтижелері интернет-коммуникацияны барынша қарқынды пайдаланатын жастардың «өзін-өзі жүзеге асыруға және өзін-өзі дамытуға» аз қызығушылық танытатынын дәлелдеуге негіз береді. Адам өз проблемаларынан қашып, тікелей әлеуметтік желілерге енеді, онда ол оны ұмытып, жаңа өмір, жаңа есім ойлап таба алады, кез келген кешеннен «құтыла алады». Адам өзінің «идеалды әлемін» шындықтың бір бөлігі ретінде қабылдай бастайды және олардың арасындағы шекараларды көрмейді.

Қазір жастар есте қаларлық альбом үшін емес, өмірдің маңызды сәттерін өзіңіз үшін сақтап қалу үшін емес, барлығын әлеуметтік желіге салу, содан кейін сіздің фотоларыңыз кімге ұнағанын көру және достарыңыз бен таныстарыңыздың пікірлерін оқу үшін суретке түсе бастады. Таныстар немесе достар үйлену тойынан, мектеп бітіру кешінен, сапарлардан фотосуреттерді жариялайды, қызығушылық

басталады, ешкім қызықты жаңалықтарды жіберіп алғысы келмейді. Бір фотоны, бір бетін, екінші, үшіншісін қарап отырып, адам уақытты ұмытады. Бүгінге дейін әлеуметтік желіде тәулік бойы отыратын осындай «қатты берілген» қолданушылар бар. Таңертең жұмыста немесе мектепте олар алдымен әлеуметтік желілерін тексеруге барады, кейде негізгі оқудан, жұмыстан гөрі бұған көбірек уақыт бөледі. Тіпті автобус күткенде, кезекте тұрғанда, түскі ас ішкенде, т.б. Кешке үйге келгенде олар қайтадан компьютерге отырады, ал таңертең бәрі жаңадан басталады. Адамның осындай күйі ішімдікке немесе есірткіге тәуелділікке ішінара ұқсайды, осыған сүйене отырып, әлеуметтік желілерге тәуелділік жастардың ауруы деп айтуға болады.

Қазіргі жастардың қарама-қайшы көзқарастары мен құндылық бағдарлары, дүниенің тұтас бейнесінің жоқтығы барған сайын артып келеді. Қазіргі қазақ жастарының санасында әлеуметтік маңызы бар құндылықтарды индивидуалдық тәртіп белгілерімен ығыстыру байқалады. Айналадағы шындыққа қанағаттанбау салдарынан интернетке тәуелділік бірте-бірте күшейе түседі, бұл адамның виртуалды әлемге, ол үшін ең қолайлы ретінде артықшылық бере бастауына әкеледі. Мұның бәрі жалпы қабылданған нормалар мен ережелер бар виртуалды әлемді шынайы әлеммен алмастыруға әкеледі.

Әлеуметтік желіде болудың барлық жағымсыз жақтарымен қатар, жағымды жақтары да бар. Бірақ ең алдымен өлшемді біліп, оны дұрыс пайдалану керек. Әлеуметтік желілерде жаңа адамдармен кездесіп, қарым-қатынас жасаудың еш айыбы жоқ, пікірлес адамдарды тауып, ортақ тақырыптарда сөйлесуге, туыстарыңызды табуға, музыка тыңдауға немесе фильмдер көруге болады. Интернеттегі қарым-қатынас адамның өзін-өзі бағалауын және оның маңыздылығын

арттырады. Ең бастысы, бұл тек қосалқы байланыс екенін ұмытпау керек, ал ең бастысы — шынайы өмірдегі қарым-қатынас. Студенттер, оқушылар оқу ақпараттарымен және үй тапсырмаларымен алмасу үшін әлеуметтік желілерді белсенді пайдаланады. Мұғалімдердің оқушыларға, студенттерге кез келген ақпаратты жіберуге, жеткізуге немесе оқу құралдарымен бөлісуге мүмкіндігі бар.

Қорытындылай келе, әлеуметтік желілер жастардың көбірек уақытын алатынын, олар шынайы қарым-қатынас пен хоббиді алмастыратынын атап өткен жөн. Оң жақтары бар екеніне қарамастан, әлеуметтік желілер көбінесе оқуға және оқу процесінің өзіне теріс әсер ететінін атап өткен жөн, бірақ пайдалы да, ерекше жағдайлар бар. Сондықтан да жастардың интернетте қанша уақыт өткізетінін бақылау керек, шекараны білу және одан өтпеу маңызды, әйтпесе ол сізге қарсы шығады.

Жексенбай Дильназ Жанатқызы

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.